

Probata re, colloquendi tempus sumitur, locusque quod conveniretur. Huc Mithridates cum uno, cui maximam habebat fidem, ante aliquot dies venit, et pluribusque locis separatis gados obruit, eaque loca diligenter notat. Ipso autem colloquendi die, utrique, locum qui explorarent, atque ipsos scrutarentur¹, mittunt. Deinde ipsi sunt congressi². Hic quum aliquandiu in colloquio fuissent, et diversi discussissent, jamque procul Datames abesset, Mithridates, priusquam ad suos perveniret, ne quam suspicionem pararet, in eundem locum³ reveratur; atque ibi, ubi telum erat positum, resedit, ut si a lassitudine cuperet acquiescere; Datamemque revocavit, simulans se quiddam in colloquio esse oblitum. Interim telum, quod latebat, protulit, nudatumque vaginâ veste texit, ac Datami venienti ait, digredientem se animadvertisse locum quemdam, qui erat in conspectu, ad castra ponenda esse idoneum. Quem quum digito monstraret, et ille consiperet, aversum⁴ ferro transfixit, priusque quam quisquam posset succurrere, interfecit. Ita vir, qui multos consilio, neminem perfidiâ ceperat, simulata capitus est amicitia.

¹ *Ipsos scrutarentur.* Registrasen á los mismos que habian de concurrir. Esta era la costumbre de los antiguos, cuando se habian de avistar ó abocar príncipes ó generales. El *ipsos* se puede entender tambien de los mismos Mitridates, y Dátames.

² *Ipsi sunt congressi.* Se abocaron.

³ *In eundem locum.* Al mismo lugar donde habian conferenciado.

⁴ *Aversum.* Habiéndose vuelto.

XV.

EPAMINONDAS,

HIJO DE POLIMNO, TEBANO.

CAPÍTULO I.

Prólogo y plan de esta noticia biográfica.

Epaminondas, Polymni filius, Thebanus. De hoc priusquam scribamus, haec præcipienda videntur¹ lectoribus, ne² alienos mores ad suos referant³, neve ea quæ ipsis leviora sunt, pari modo apud ceteros fuisse arbitrentur. Scimus enim musicen nostris moribus abesse a principis personâ⁴, saltare vero etiam in vitiis poni; quæ omnia apud Græcos et grata, et laude digna ducuntur. Quum autem exprimere imaginem consuetudinis⁵ atque vitæ velimus Epaminondæ, nihil videmur debere prætermittere, quod

¹ *Hæc præcipienda videntur.* Me parece que se debe advertir.

² *Ne.* Que no.

³ *Ad suos referant.* Midan por sus usos ó costumbres. Véase el prólogo de Nepote al principio de la obra.

⁴ *Abesse a principis personâ.* Que desdice de un príncipe, ó de un hombre principal.

⁵ *Exprimere imaginem consuetudinis.* Forma^f un retrato fiel de las costumbres.

pertineat¹ ad eam declarandam. Quare dicemus primum de genere ejus : deinde quibus disciplinis et a quibus sit eruditus, tum de moribus, ingenioque facultatibus, et si qua alia digna memoriam erunt; postremò de rebus gestis, quae a plurimis omnium anteponuntur virtutibus².

CAPÍTULO II.

Infancia y mocedad de Epaminondas.

Natus igitur patre quo diximus, honesto genere³, pauper jam a majoribus relictus⁴: eruditus autem sic⁵, ut nemo Thebanus magis; nam et citharizare et cantare ad chordarum sonum doctus est a Dionysio, qui non minore fuit in musicis gloriā, quam Damon aut Lamprus, quorum per vulgata sunt nomina; carmina cantare tibiis, ab Olympiodoro; saltare, a Calliphrone. At philosophia præceptorem habuit Lysim tarentinum, pythagoreum⁶; cui quidem sic fuit destinatus, ut adolescens tristem et severum senem om-

¹ Quod pertineat. De cuanto sirva.

² Virtutibus. A las hazañas.

³ Honesto genere. De mediana esfera.

⁴ Pauper jam a majoribus relictus. De familia ó casa pobre tiempo había.

⁵ Eruditus autem sic. Tan bien instruido, tan cultivado.

⁶ Pythagoreum. De la secta de Pitágoras. Pitágoras fué natural de la isla de Samos. El mas famoso dogma de Pitágoras fué el de la transmigracion de las almas de unos cuerpos en otros. Tuvo muchos secuaces de tan extravagante opinion.

nibus æqualibus suis in familiaritate anteposuerit¹; neque prius eum a se dimiserit, quam in doctrinis tantò antecesserit condiscipulos, ut facile intelligi posset pari modo superaturum omnes in ceteris artibus. Atque haec ad nostram consuetudinem sunt levia², et potius contemnda; at in Græciā utique olim magnæ laudi erant. Postquam ephebus factus est³, et palæstræ dare operam coepit, non tam magnitudini virium serviit⁴, quam velocitali: illam enim ad athletarum usum, hanc ad belli existimabat utilitatem pertinere. Itaque exercebatur plurimū currendo et luctando, ad eum finem, quoad stans complecti posset atque contendere⁵. In armis plurimū studii consumebat.

CAPÍTULO III.

Bellas cualidades de Epaminondas; sus deseos de aprender; su pobreza, su paciencia, su liberalidad.

Ad hanc corporis firmitatem plura etiam animi bona accesserant⁶. Erat enim modestus, prudens,

¹ In familiaritate anteposuerit. Gustó mas de su trato que del de, etc.

² Levia. De poco aprecio, estima, importancia.

³ Postquam ephebus factus est. A la edad como de catorce años, habiendo entrado ya en los años de la pubertad.

⁴ Non tam magnitudini virium serviit. No se empeñaba tanto en salir forzudo.

⁵ Ad eum finem, quoad stans complecti posset atque contendere. Con el fin ó mira de llegar á tanta destreza, que pudiese á pié quedo asirse de su contrario, y luchar con él en esta postura.

⁶ Accesserant. Se juntaban, acompañaban.

gravis, temporibus¹ sapienter utens, peritus belli, forlis manu, animo maximo, adeo veritatis diligens, ut ne joco quidem mentiretur: idem continens, clemens, patiensque admirandum in modum; non solum populi, sed etiam amicorum ferens injurias; in primisque commissa celans: quod interdum non minus prodest, quam disertè dicere². Studiosus audiendi; ex hoc enim facillimè disci arbitrabatur. Itaque, quum in circulum³ venisset, in quo aut de republica disputaretur, aut de philosophia sermo haberetur, nunquam inde priùs discessit, quam ad finem sermo esset deductus. Paupertatem adeo facilè perpassus est, ut de republica nihil præter gloriam ceperit. Amicorum in se tuendo caruit facultatibus⁴. Fide ad alios sublevandos saepe sic usus est⁵, ut possit judicari omnia ei cum amicis fuisse communia. Nam, quum aut civium suorum aliquis ab hostibus fuisset captus, aut virgo amici nubilis propter paupertatem colloccari non posset, amicoru[m] concilium habebat⁶, et quantum quisque daret pro cuiusque facultatibus, imperabat⁷: eamque summam quum

¹ Temporibus. De las ocasiones y circunstancias.

² Quam disertè dicere. Que el ser elocuente.

³ In circulum. Algun corrillo, conversacion, concurrencia.

⁴ Amicorum in se tuendo caruit facultatibus. Aun para defendarse á si mismo no quiso hacer gasto á sus amigos.

⁵ Fide ad illos sublevandos saepe sic usus est. Pero para socorro ajeno se valió muchas veces de tal manera de la fineza de sus amigos.

⁶ Amicoru[m] concilium habebat. Juntaba á sus amigos.

⁷ Imperabat. Tasala, señalaba.

faceret¹, priusquam acciperet pecuniam, adducebat eum qui quærebat ad eos qui conferebant, eique ut ipsi numerarent², faciebat, ut ille, ad quem ea res perveniebat, sciret quibus et quantum cuique debet.

CAPÍTULO IV.

Póngese á prueba la integridad y desinterés de Epaminondas.

Tentata autem est ejus abstinentia a Diomedonte cyziceno. Namque is, rogatu Artaxerxis, Epaminondam pecuniā corrumpendum suscepérat. Hic magno cum pondere³ auri Thebas venit, et Micythus adolescentulum quinque talentis ad suam perduxit voluntatem, quem tum Epaminondas plurimū dili-gebat. Micythus Epaminondam convenit, et causam adventū Diomedontis ostendit. At ille, Diomedonte coram: « Nihil, inquit, opus pecuniā est. Nam, si ea rex vult quæ Thebanis sint utilia, gratis facere sum paratus; sin autem contraria, non habet auri alque argenti satis: namque orbis terrarum divi- tias accipere nolo pro patriæ caritate⁴. Tu, quid me incognitum tentasti, tuiquesimilem existimasti, non miror; tibique ignosco: sed egredere propere,

¹ Eamque summam quum faceret. Y habiendo sumado el importe, ó habiendo juntado el total de la fasa.

² Eique ut ipsi numerarent. Que sus amigos se lo entre-gasen al mismo interesado.

³ Magno cum pondere. Con una gruesa suma.

⁴ Orbis terrarum divitias accipere nolo pro patriæ caritate. Novendo yo mi amada patria por todos los haberes del mundo.

» ne alios corrumpas, quum me non potueris. Tu,
 » Micythe, argentum huic redde : nisi id confessim
 » facis, ego te tradam magistratui. » Hunc Diomedon
 quum rogaret ut tutò exire, suaque, quæ attulisset,
 liceret efferre, « Istud, inquit, faciam, neque tuā
 » causā, sed meā; ne, si tibi sit pecunia adempta,
 » aliquis dicat id ad me eruptum pervenisse, quod
 » delatum¹ accipere noluissem. » A quo quum quæ-
 sisset quò se duci vellet, et ille Athenas dixisset,
 præsidium² ei dedit, ut eò tutò perveniret. Neque
 verò id satis habuit, sed etiam, ut inviolatus in
 navem ascenderet, per Chabriam atheniensem, de
 quò suprà mentionem fecimus, effecit. Abstinentiæ³
 erit hoc salis testimonium. Plurima quidem proferre
 possemus; sed modus adhibendus est, quoniam uno
 hoc volumine vitas excellentium virorum complurium
 concludere⁴ constituimus, quorum separatim multis
 millibus versuum⁵ complures scriptores ante nos
 explicarunt.

¹ Delatum. Ofrecido.

² Præsidium. Escolta.

³ Abstinentiæ. De sucesinterés.

⁴ Concludere. Compendiar.

⁵ Multis millibus versuum. En muchos millares de líneas.
Versus, versùs, significa muy castizamente línea ó renglon. Así como nosotros contamos las páginas ó folios de los libros, los antiguos contaban las líneas ó renglones, que solian ser muy largos.

CAPÍTULO V.

Agudeza mordaz de Epaminondas dirigida á Menéclides.

Fuit etiam disertus, ut¹ nemo Thebanus ei par-
 esset eloquentiæ; neque minus concinnus in brevitate
 respondendi, quam in perpetuâ² oratione ornatus.
 Habuit obtrectatorem³ Meneclidem quemdam, indi-
 dem Thebis, et adversarium in administrandâ repub-
 licâ, salis exercitatum in dicendo, ut Thebanum
 scilicet⁴: namque illi genti plus inest virium, quam
 ingenii. Is, quod in re militari florere Epaminondam
 videbat, hortari solebat Thebanos, ut pacem bello
 antiferrent, ne illius imperatoris opera desiderare-
 tur⁵. Huic ille : « Fallis, inquit, verbo cives tuos,
 » quod hos a bello avocas : otii⁶ enim nomine⁷ ser-
 » vitutem concilias. Nam paritur pax bello : itaque
 » qui ea diutinâ volunt frui, bello exercitati esse
 » debent. Quare si principes Græciæ esse vultis,
 » castris est vobis utendum, non palæstrâ. » Idem
 ille Meneclides, quum huic objiceret quod liberos

¹ Fuit etiam disertus, ut. Tuvo tambien el talento de hablar en tanto grado, que.

² Perpetuâ. Seguida.

³ Obtrectatorem. Antagonista, enemigo declarado.

⁴ Ut Thebanum scilicet. Como tebano que era.

⁵ Ne illius imperatoris opera desideraretur. Para que no echasen menos los servicios de un general como Epaminondas.

⁶ Otii. Descanso, quietud.

⁷ Nomine. Pretexto.

non haberet, neque uxorem duxisset; maximèque insolentiam¹, quòd sibi Agamemnonis belli gloriam videretur consecutus, at ille : « Desine, inquit, Me- » neclide, de uxore mihi exprobrare. Nam nullius » in istà re minus uti consilio volo. » (Habebat enim Meneclides suspicionem adulterii.) « Quòd autem » me Agamemnonem aemulari putas, falleris. Nam- » que ille cum universâ Græciâ vix decem annis » unam cepit urbem²: ego contrâ ex unâ urbe nos- » trâ, dieque uno³ totam Græciam, Lacedæmoniis » fugatis, liberavi. »

CAPÍTULO VI.

Chanza de Epaminondas contra Calístrato, y sobre todo contra los Lacedemonios. (Año 1.º de la olimpiada cii, 372 antes de J. C.)

Idem quum in conventum venisset Arcadum⁴, pe- tens ut societatem cum Thebanis et Argivis⁵ face- rent; contrâque Callistratus, Atheniensium legatus, qui eloquentiâ omnes⁶ eo præstabat tempore, pos- tularerit ut potius amicitiam sequerentur Atticorum,

¹ Insolentiam. Extravagancia, altanería.

² Urbem. Una sola ciudad; á saber, Troya.

³ Dieque uno. En la batalla de Leutra.

⁴ Arcadum. Pueblos de la Arcadia, provincia del Pelopon- neso. Eran solicitados los Arcades á la alianza con los Grie- gos, que de varias partes habían enviado sus embajadores ó diputados al congreso que se tenía en la Arcadia.

⁵ Argivis. Habitantes de Argos, ciudad del Peloponeso.

⁶ Omnes. A todos los Atenienses.

et in oratione suâ multa invectus esset in Thebanos et Argivos, in eisque hoc posuisset, « Animadvertere » debere Arcades, quales ultraque civitas cives pro- » creasset, ex quibus de ceteris possent judicare. » Argivos enim fuisse Orestem et Alcmæonem¹, ma- » tricidas; Thebis OEdipum² natum, qui, quem » patrem suum interfecisset, matrem duxisset : » hic in respondingo Epaminondas, quum de ceteris perorasset, postquam ad illa duo opprobria pervenit: « Admirarise dixit stultitiam³ rhetoris attie, qui non » animadverteret innocentes illos natos, domi⁴ sce- » lere admissos, quum patriâ essent pulsi, receptos » esse ab Atheniensibus. » Sed maximè ejus elo- quentia eluxit Sparte, legali⁵ ante pugnam leuctri- cam⁶. Quòd quum omnium sociorum convenissent legati, coram frequentissimo legationum conventu, sic Lacedæmoniorum tyrannidem coarguit, ut non

¹ Orestem et Alcmæonem. Orestes mató á su madre Clitemnestra, para vengar la muerte de su padre Agamemnón, ne la que había sido cómplice Clitemnestra. Alcmeón mató tambien á su madre Erisile, que había contribuido á la desgracia de su padre Amisaro.

² OEdipum. Mató á su padre sin conocerle. De Edipo ha- blan mucho los poetas.

³ Stultitiam. Delirio, inconsideracion, inconsecuencia.

⁴ Domi. En sus casas particulares. Pues no se ha de mirar como tacha de toda la república el que haya algunos par- ticulares malos.

⁵ Spartæ, legati. En Esparta, hallándose de diputado.

⁶ Leuctricam. Dada junto á Leutra, ciudad pequeña de la Beocia, donde en una batalla campal derrotó Epaminondas el ejército de los Lacedemonios, que mandaba Cleombroto.

minus illâ oratione opes eorum concusserit, quâm lelectricâ pugnâ. Tum enim perfecit, quod post apparuit, ut auxilio sociorum Lacedæmonii privarentur.

CAPÍTULO VII.

Olvido de las injurias por parte de Epaminondas. Habiéndose encargado del mando, le retiene demasiado tiempo.

Fuisse patientem, suorumque injurias ferentem civium, quòd se patriæ irasci nefas esse duceret, hæc sunt testimonia. Quum eum, propter invidiam, cives exercitui præficere noluisserint, duxque esset delectus belli imperitus, cuius errore cò esset deducta multitudo militum, ut omnes de salute pertinemerent, quòd locorum angustiis clausi ab hostibus obsidebantur, desiderari cepta est Epaminondæ diligentia¹: erat enim ibi privatus numero militum². A quo quum peterent opem, nullam adhibuit memoriam contumelias, et exercitum obsidione liberatum³ domum reduxit incolumem. Neque verò hoc semel fecit, sed sèpius; maximè autem fuit illustre, quum in Peloponnesum exercitum duxisset adversus Lacedæmonios, haberetque collegas duos, quorum alter erat Pelopidas⁴, vir fortis ac strenuus. Hicquum

¹ Diligentia. La habilidad.

² Erat enim ibi privatus numero militum. Pues se hallaba allí de simple soldado.

³ Obsidione liberatum. Libre del bloqueo que les habían puesto.

⁴ Pelopidas. Natural de Tebas, muy amigo de Epaminondas.

eriminibus adversariorum¹ omnes² in invidiam venissent, ob eamque rem imperium his esset abrogatum, atque in eorum locum alii prætores successissent, Epaminondas populiscito non paruit, idemque ut facerent persuasit collegis, et bellum, quod suscepérat, gessit. Namque animadvertebat, nisi id fecisset, totum exercitum propter prætorum imprudentiam, inscientiamque belli, peritum. Lex erat Thebis, quæ morte multabat, si quis imperium diutius retinuissest, quâm lege præfinitum foret. Hanc Epaminondas quum reipublicæ conservandæ causâ latam videret, ad perniciem civitatis conferre noluit; et quatuor mensibus diutius quâm populus jussérat, gessit imperium.

CAPÍTULO VIII.

Epaminondas es acusado : medios de defensa de que se vale : queda absuelto con honor.

Postquam domum redditum est, collegæ ejus hoc crimen accusabantur. Quibus ille permisit, omnem ut causam in se transferrent, suâque operâ factum contendenter ut legi non obedirent. Quâ defensione illis periculo liberatis, nemo Epaminondam responsurum putabat, quòd, quid diceret, non haberet. At ille in judicium venit; nihil eorum negavit quæ adversarii criminis dabant, omniaque, quæ collegæ dixerant, confessus est; neque recusavit quominus

¹ Criminibus adversariorum. Por las acusaciones de sus émulos.

² Omnes. Todos tres.

legis pœnam subiret, sed unum ab iis petivit, ut in periculo suo inscriberent¹: « Epaminondas a Thebanis morte multatus est, quod eos cogit apud Leuctra superare Lacedæmonios, quos, ante se imperatorem, nemo Boeotiorum ausus fuit aspicere in acie²; quodque uno prælio non solum Thebas ab interitu retraxit, sed etiam universam Graeciam in libertatem vindicavit, cōque res utrorumque perduxit, ut Thebani Spartam oppugnarent, Lacedæmonii satis haberent, si salvi esse possent³; neque prius bellare destitit, quām, Messenā⁴ constitutā, urbem eorum obsidione clausit. » Hæc quum dixisset, risus omnium cum hilaritate coortus est, neque quisquam judex ausus est de eo ferre suffragium. Sic a judicio capitis maximā discessit gloriā.

CAPÍTULO IX.

Epaminondas muere vencedor en Mantinea. (Año 2 de la olimpiada civ., 563 antes de J. C.)

Hic, extremo tempore imperator apud Mantineam⁵, quum acie instructā audaciū instaret hostes, cognitus a Lacedæmoniis, quod in ejus unius pernicie⁶

¹ Ut in periculo suo inscriberent. Que pusieran en el protocolo, en el instrumento, en el auto de sentencia.

² Aspicere in acie. Hacer frente.

³ Satis haberent, si salvi esse possent. Teniéndose por dichosos con salin libres del aprieto.

⁴ Messenā. Ciudad del Peloponeso, que fortificó Epaminondas para poner freno á Esparta.

⁵ Mantineam. Ciudad de Arcadia.

⁶ In ejus unius pernicie. En sola su perdida.

patriæ sitam putabant salutem, universi in unum impetum fecerunt; neque prius abscesserunt, quām, magnā cēde factā, multisque occisis, fortissimē ipsum Epaminondam pugnantem, sparo⁷ eminus percussum, concidere viderunt. Hujus casu aliquantū retardati sunt Boeotii; neque tamen prius pugnā excesserunt, quām repugnantes profligarunt. At Epaminondas, quum animadverteret mortiferum se vulnus accepisse, simulque, si ferrum, quod ex hastili in corpore remanserat, extraxisset, animam statim emissurum, usque eō retinuit quoad renuntiatum est viciisse Boeotios. Id postquam audivit, « Satis, inquit, vixi; invictus enim morior. » Tum, ferro extracto, confessim examinatus est.

CÁPITULO X.

Modo con que se justifica por haber vivido en el celibato. Su horror á las guerras civiles.

Hic uxorem nunquam duxit; in quo quum reprehenderetur a Pelopidā, qui filium habebat infamem², malèque eum in eo patriæ consulere diceret, quod liberos non relinqueret: « Vide, inquit, ne tu pejus consulas, qui tales ex te natum relicturus sis. Neque verò stirps³ mihi potest deesse. Namque ex me natam relinquo pugnam leuctricam, quæ non modò mihi superstes, sed etiam immortalis sit necesse est. » Quo tempore, duce Pelopidā, ex-

¹ Sparo. Dardo ó flecha tosca de figura de pié.

² Infamem. Conocido por sus vicios.

³ Stirps. Sucesion.

sules¹ Thebas occuparunt, et praesidium Lacedæmoniorum ex arce expulerunt, Epaminondas, quamdiu facta est cedes civium², domo se tenuit, quòd neque malos³ defendere volebat, neque impugnare, ne manus suorum sanguine cruentaret: namque omnem civilem victoriam funestam putabat. Idem, postquam apud Cadmeam pugnari cum Lacedæmonis ceptum est, in primis stetit. Hujus de virtutibus vitâque satis erit dictum, si hoc unum adjunxero, quod nemo eat inficias: Thebas, et ante Epaminondam natum, et post ejus interitum, perpetuò alieno paruisse imperio: contrâ eas, quamdiu ille præfuerit reipublicæ, caput fuisse totius Græciæ. Ex quo intelligi potest, unum hominem pluris quam civitatem fuisse.

¹ *Exsules*. Los desterrados, los extraños. Este lance se refiere en la vida de Pelópidas, *cap. 4.*

² *Civium*. Tambien eran tebanos los desterrados.

³ *Malos*. Los traidores, los que defendian la mala causa.

XVI.

PELÓPIDAS,

HIJO DE HIPOCLO, TEBANO.

CAPÍTULO I.

Los Lacedemonios se apoderan de Cadmea, fortaleza de Tebas. — Pelópidas es enviado á destierro. (Año 3 de la olimpiada LXXXIX, 582 antes de J. C.)

Pelopidas, Thebanus, magis historicis, quam vulgo notus. Cujus de virtutibus dubito quemadmodum exponam, quòd vereor ne, si res explicare incipiam, non vitam ejus enarrare, sed historiam videar scribere; si tantummodo summas attigero¹, ne rudibus litterarum græcarum minus lucide appareat quantus fuerit ille vir. Itaque utrique rei occurram, quantum potero; et medebor quum satietati², tum ignorantiae lectorum³. Phœbidas, lacedæmonius, quum exercitum Olynthum⁴ duceret, iterque per Thebas faceret, arcem oppidi, quæ Cadmea⁵ nominatur, occupavit

¹ *Si tantummodo summas attigero*. Si no hago mas que apuntar las cosas.

² *Satietati*. Al fastidio.

³ *Ignorantiae lectorum*. A la falta de no dar bastante noticia á los lectores.

⁴ *Olynthum*. Ciudad de Tracia.

⁵ *Cadmea*. El que la hizo edificar fué Cadmo cuando fundó